

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

No 47. Ut kommer hvarje Söndag. Götheborg den 19 November 1854. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. (VIII årgången)

Professor Bengt Erland Fogelberg.

Bildhuggaren Professor Fogelberg.

Professor Fogelberg är född 1787 i Götheborg der fadren var gelbgjutare. Han har studerat vid Svenska akademien i Stockholm och reste 1820 till Italien, för att i Rom fullborda sin bildning efter plastiska mästerverk. En kolossal staty, Odin, var det första arbete, hvarigenom konstnären vann sig ett namn. Denna staty är upprest i Stockholms museum, och berömmes för karakterens djup och uppfattning. I Rom förfärdigade Fogelberg en staty af Paris, en af Merkur, framställd i det ögonblick han hade dödat Argus, Aphrodite, Apollo, Amor i snäckan, Thor, Balder m. fl. Berömd är hans staty Carl XIII, hvarest i synnerhet piedestalens lejon äro mästerligt utförde.

Fogelberg är professor i plastik vid kongl. akademien i Stockholm, men lefver för det mesta i Rom. Han har flera gånger varit i München för att hafva tillsyn med gjutningen af ett af sina nyaste verk: Birger Jarls staty.

Modellen till denna bronzstaty, som är 9 fot hög, har varit uppställd i Münchens metallgjuteri, hvarest den äfven blifvit fullbordad. Konstnären, som förut levererat Gustaf Adolfs och Carl XIV Johans statyer, hade en helt annan uppgift med afseende på Birgers. — Vid de förstnämnde måste han arbeta efter porträtter och byster, men vid den senare kunde han till en del arbeta efter fri fantasi. Statyen framställer den gamle skandinaven såsom krigare insnörd i pansarklädning från foten till halsen med en vapenkappa utan ärm öfver denna drägt. Ett bredt bälte bär slagsvärdet, på hvars fäste tvenne bepansrade händer hvilat; den drakformiga skölden hvilat mot svärdet. Hufvudet, med manligt allvar, skäggigt ansigte, är hetäckt med en enkel, kamlös pickelhjelm, och ned från skuldrorna hänger kappan, fodrad med björnskinn, bak till med rika veck och uppvecklad under venstra armen, så att det väsendtliga af det parti, som faller ned, grupperar sig öfver en del af skölden. Det är en kraftfull, koncis figur med lugn och värdig hållning, helt och hållet i mannens och tidens karakter; och intrycket af denna bild är enligt mångas omdöme vida mer plastiskt och monumentalt än af de nämnde andra statyerna.

Den frejdade konstnären har nu här i sin födelsestad åter bevisat aftäckningen af

ett af sina mästerverk, sedan han så nyss i Stockholm sett tvenne andra intaga sina platser.

Aftäckningen af Gustaf Adolfs bildstod

har i går kl. straxt efter tolf försiggått, med de högtidligheter och i den ordning som "Läns- och Stads-myndigheterna" i sin "underrättelse" förut tillkännagifvit. Redan kl. 11 voro alla torgets läktare samt fönster omkring torget närliggande öppna platser fyllda med åskådare, äfvensom trupperna, såväl de för tillfället hitkommenderade, som stadens garnison uppställde omkring torget. Kl. 12 anlände processionen af de särskilda civila kårerna med sina fanor, och kort derpå anlände H. K. H. Kronprinsen, i spetsen för sin stab. Nu uppstämde från musikläktaren inledningssången n:o 1, ackompanjerad af regements-musiken. Sedan landshöfdingen, f. d. statsrådet Fähræus med ett längre tal vändt sig till H. K. H., förmodligen med begäran om tillstånd att få aftäcka statyen, samt H. K. H. dertill gifvit sitt tysta bifall, föll täckelset under fanfarer och kanonskott, och uppenbarade den herrliga konungagestalten, sådan konstnären, med historiens ledning, tänkt sig den store konungen.

Under och efter aftäckningen sjöngos n:o 2, 3 och 4 af de här nedan meddelade sånger, under fortsatt dån af kanonskott, hvar efter trupperna med sänkta fanor defilerade förbi först Gustaf Adolfs bildstod och sedermera H. K. Höghet, hvilken derpå red bort, genom den böljande menniskomassan, med vänliga helsningar besvarande dess lifliga hurrarop.

Festen gynnades af ett vackert väder; knappt var den dock förbi, förrän den klara himmeln öfvergjöts af tjocka moln.

På f. m. har Westgötha regemente af H. K. H. emottagit tveune fanor.

Gustaf Adolfs bildstod hvilat på en piedestal af marmor, som bär inskriften:

"Åt Konung **Gustaf Adolf den Store**, Götheborgs grundläggare, af stadens invånare, år 1849."

Högtidligheterna åtföljas af åtskilliga middagsgäster; af hvilka den förnämsta är på börsen, dit H. K. H. Kronprinsen och öfrige notabiliteter äro inbjudna. På Bloms sal äro underbefäl och manskap af de främmande regementerna inbjudna till middag.

Sånger vid aftäckningen af Konung Gustaf II Adolfs Bildstod

i Götheborg d. 18 Nov. 1854.

N:o 1.

Inledning.

(Fältvisa 4628, af A. A. Zot. Mel. Nr 40. H. H. Cavallius och Stephens)

Allsväldige, se till stad och land,
Ditt vinträd kom att besöka,
Håll det vid makt. Hvad din högra hand
planterat, du sjelf föröka.

Sänd hjälp af Sion, ditt helga berg,
Öfver dessa bygder kära.
För storm och blodig klädnad oss värj,
Oss lycka och frid beskära!

N:o 2.

Vid aftäckningen.

Sköra betäckning, fall, och blotta för dagens
lystna blick
I ett *nu* det milda anletets glans, hur det
ler i odödeligt herrskareskick.
O huru lyser klar den frid som ej jordisk
spira ger!
Oförgänglig ära, lån ifrån himmelen, gjuter
i eviga strålar sig ner.

Öfver din höga, fria pauna
Saliga, rika vågor stanna:
Saliga vågor,
Himmelska lågor
Gjuta i eviga strålar sig ner.

Se huru framtidsdiger
Spanar hans blick å obygd strand,
Vallar och torn, — och en stad uppstiger,
Och samlar sig folk ur friaste land.
Männen på berget, invid hans sida,
De se till hafvet, han längre ser;
Dyrt är, för frihet strida:
Ädlaste blod han för friheten ger.

N:o 3.

Efter aftäckningssången.

(Melodi: Sv. Psalmb. N:o 378.)

"Förfäras ej du lilla hop,"
Du Gustaf sjöng, då oväns rop
Omkring dig hördes skalla.
Han gladdes åt din undergång;
Men se hans glädje blef ej lång,
Gud lät ej modet falla.

"Din sak är Guds, gäck i ditt kall,
"Och i hans hand dig anbefall;
"Så räds du ingen fara.
"Hans Gideon skall än bli spord,
"Som Herrans folk och Herrans ord
"Skall manligen försvara.

N:o 4.

Slutsång.

(Ur Fältvisa 1628. Mel. N:o 38. Cavallius och Stephens.)

En bön må vi begära:
Du ärliga Göta blod,
Bevara din heder och ära,
Behåll ditt friska mod,
Utvälj den sköna kronan,
Som är ett hederligt namn,
Arfadt af de gamla fäder:
Dess rykte oss ännu gläder;
Det klingar i alla land.

Gustaf Adolf.

Der vestervågor slå mot klippestranden,
Står hafvets drottning, Götha, i sin borg,
Så långtansfullt hon ser mot himlaranden,
Och klagar så för vågorna sin sorg:
"Väl uti hoppets ljus min framtid strålar,
Men intet minne målar
Min barndoms dar; ack, ett dock hade de:
När skall jag dig, du sköna, återse?"
När Ägirs döttrar höra det, de segla,
Af vinden burna emot nordens land,
De barndomsminnet klart och troget spegla
För drottningen på Göthers fria strand;
Ty se, på vågen kommer mångbesjungen
Han sjelf, den store Kungen,
Och ingen hägring var så skön, som då
Kung Gustaf Adolf bars af vågor blå.
Och Götha jublar till sin älsklings möte;
Så festligt smyckad som en brud i dag,
Så glad hon trycker hjelten till sitt sköte
Och slöjar af hans strålande behag:
"Låt se dig som du är," att folkets öga
Må skåda stjernan höga,
Som lyste Norden, lyste och försvann,
Må Norden skåda ljusets riddersman!
Du Gustaf ser, o folk, och i ditt sinne
Går ej en bild om fädrens tider opp?
Lyss, lyssna, hör hur Gustaf Adolfs minne
Och ärans röster klinga mod och hopp!
Slår icke hjertat högt för ljusets strider?
Vet, också våra tider
Ha dem likt Gustafs, ha en lager kvar.
Om Du blott kämparne för ljuset har.

Hvad folket känner, hvad oss skönast manar
Från minnets heliga, från Gustafs tid,
Det känner sångmön, att hon dunkelt anar,
Och fattar gyllne lyran glad dervid;
Och fast hon ej förnär i toner skapa
Den Stores hjeltedrapa —
Ty med sitt svärd Han gjort det sjelf—hon får
Dock sjunga kärlekens och minnets tår.

Den tår, som föll, när Svea gret vid båren
En blodig tår på Lützens fält en gång,
På himlens hvalf som stjerna står den tåren,
Men löses opp i toner nu och sång,
Igenom sorgens stjerna hoppets blänke,
Och sina strålar sänke
Mot Gustafs Bild: det är vår kärleks gård,
Vår öda, — kransen kringom hjeltens svärd.
* * *

Såg jag de sköna bilderna, de höga
Ifrån antikens verld stå opp igen,
Och hägrade för sångmöns tjusta öga
Gestalterna af riddartidens män:
Så hög och sann som Gustaf Adolf ingen
Dock står i hjelteringen;
Ty när en kämpe Herren sökte sig
På jorden, ack, Han fann den uti Dig!
Han fann bland fjällarne i höga Norden
En blåögd Wasason med tro och hopp,
Att bära Oriflamman öfver jorden
Och veckla täckelset för tiden opp,
En tid, kring hvilken mörkret än sig breder
Och som i sina leder
Än saknar styret uti stormens brus,
Sin störste son, sin högre genius.

Då framstår Gustaf ensam med sitt snille
Och sina kämpar ifrån Nordens snö,
Ett ädelt folk, som visste hvad det ville,
Som kunde segra och som kunde dö;
Ja, står på skölden ej, som vid Dig hvilar,
Der lejonet framilar

Utöfver strömmar tre med stridsfullt mod,
Din Saga gjuten vid din hjeltestod?

Du "Nordens Lejon", öfver hafvet simmar
Och Österns horder med din anblick slår,
Och brottades med mod i farans timmar
Mot fjerde Christian; segrande Du går
Fram öfver Polens fält med lyftad fana.

Fins då på ärans bana
Väl några lagrar mer att skära kvar,
Som du åt Svea re'n ej vunnit har?

De finnas. Se, Germania står i lågor
Och kämpar emot våldets öfvermakt
För ljus och rätt och andens högsta frågor,
För hjertats frid, som man i bojar lagt:
Den tempeldöm, som Luthers ande höjde,

Till fall sig redan höjde,
Då "Gud med oss!" det ljud från Pom-
mers strand,
Och Gustaf kom med korsbanér i hand.

Och öfver Tyskland din triumfvagn rullar
Med Sveas söner under fanor blå,
Och Main och Rhen med sina blomsterkullar
Ej hinna vågorna så hastigt slå,
Som Du från seger och till seger ilar,
Och icke svärdet hvilar,
Förr'n Herrans verk är vunnet, segren Hans
Då går Du bort att hämta segrens krans.

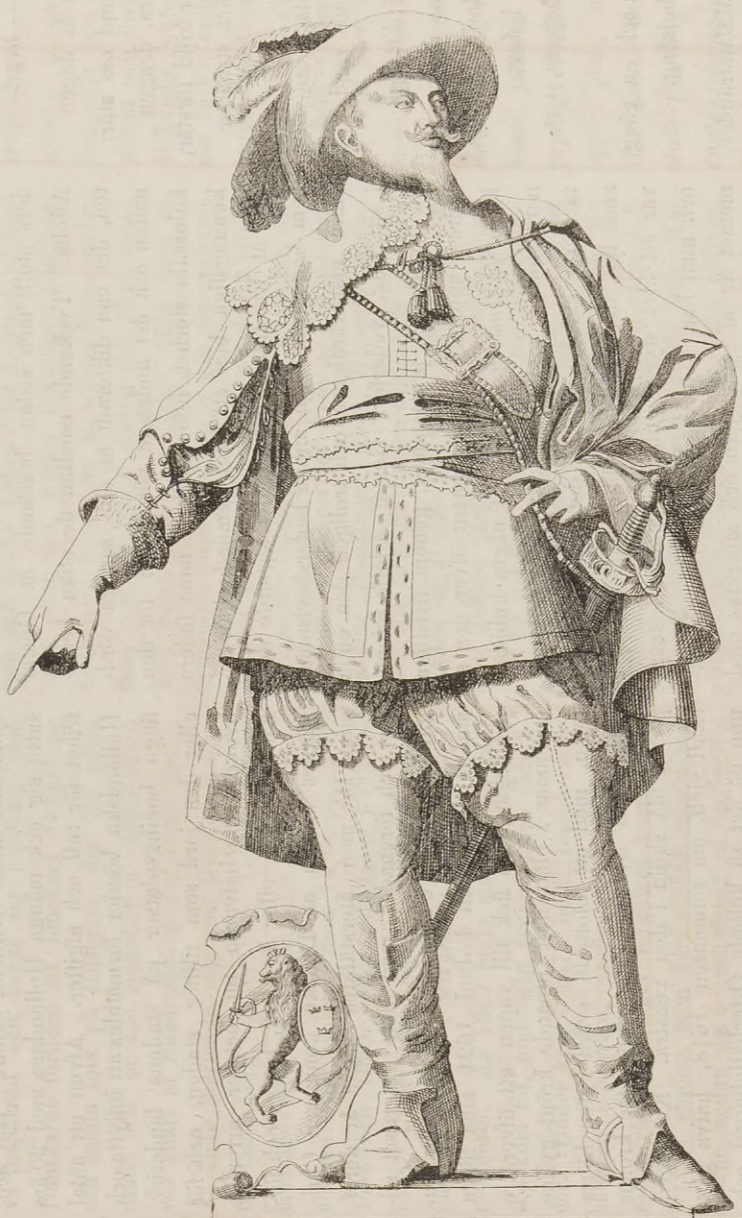
Du är ej mer. Jo uti minnets salar
Du är en stjerna nu; i Sveas bröst,
I nordens hjertan än ditt minne talar
Med ärans fosterländska, klara röst,
När den förstummas uti nordanlanden,
Då uppå öde stranden
Har död och trældom kufvat Göthers mod,
Då skall det spörjas hvar Ditt Svea sted.

Men nej, vi glömma ej vår plats på jorden;
Ej arfvet spillas skall som Gustaf gaf,
Vår frihets ljus! — Vår Svea står i Norden.
Som ljusets förpost mellan tvenne haf,
Hon skydda vill den platsen uti striden,
Hon skyddar den i friden;
Ty fridens rosor, fredlig glans också
Har Gustaf strött kring Sveas mantel blå.

Han sände henne ej blott segerfanor
För ärans tempel från sin vunna strid,
Han bröt ju också ljuset nya banor
Och var en segrare jemväl i frid;
Så vetenskapens värf och fredlig ära
Om Gustaf vittne bära,
Att folkets lycka midt i stridens larm
Han troget slöt intill sin hjeltebarm.

Och här, der Götha ut i hafvet tömmer
Sitt silfverskum, hvem skapade väl här
Det friska lif, som om en framtid drömmer,
Och stora tankar i sitt sköte bär?
Hvems är det minne dessa vågor sjunga,
Som emot stranden gunga,
Med rika skördar från sin täflings ban,
Från fjerran kust på stormig ocean?

O, det är Ditt! Det var på dessa stränder
Som himlens vink Du såg och Du förstod,
När Du med snilletts blick och kraftens händer
En stad här reste vid den blåa flod,
Der lyckan blommar nu i fredens sköte,
O Fader till ditt möte,
Och allt är lif och framtid, mod och hopp,
Ett fridsällt minne, som Du rest Dig opp.

ÅT
 KONUNG
 GUSTAF ADOLF DEN STORE
 GÖTEBORGS GRUNDLÄGGARE
 AF
 STADENS INVÅNARE
 ÅR 1849.

Fins väl ett skönare! Oliver kransa
Med lagrar enade den sköld Du bär,
Och när solstrålarne mot bilden dansa,
Än Auka-Thor, och än det Balder är;
Ljuslockig Balder, aningsfullt Du tänker
På fridens rika skänker,
På ljust, som Du ville ge åt nord,
När Du dess strålar spridde öfver jord.

* * *

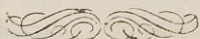
Så står Han bland oss segersäll i friden,
Och skön är taflan som mot ögat ler:
Der ser du hjälten kommen hem från striden,
Och vid hans fot du glada skaror ser;
Med dessa bilder för sitt tjusta öga,
Med detta minne höga
Kan Götha spörja, när hon Gustaf har:
Hvar fins en tafla herrligare, — hvar!

Och för att ge sin höga glans åt dagen
Ju Sveas Prins, ju CARL ibland oss står;
Af minnets makt, den underbara, dragen
Han kom, vår älskling, som vår fröjd förstår,
När CARL ses räcka uppå våra stränder
Åt Gustaf sina händer,
O, då står hoppet invid minnets hand,
Som tvillingstjernorna på himlens rand.

Dig äran vinkar, Prins: har ej ditt öga
Nyss skådat lefvande i konstens drag
Carl Johans bild och Birger Jarls, de höga,
Och Gustaf Adolfs möter Dig i dag;
Se, ärans lagerkrona trefalt knoppas,
Se, Nordens kärlek hoppas,
Att som Du är dess fröjd, den ock en gång
Får resa Dig en stod med jubelsång.

Nu Prins, vår helsning bär till Mälarstränder,
Till Kungen, säg att, af hvad skönt Du såg,
Det skönsta var ett folk med knäppta händer,
Som invid Gustafs bild i andakt låg,
Och så stod opp och svor vid Sveas ära,
Att evig trohet bära
För Gud och konung och för fosterjord,
För allt det dyraste i högan Nord.

C—d.
(G. H. o. S. T.)

Gustaf II Adolf,

Gustaf Wasas sonson och son till Carl IX och dess andra gemål; Christina, född i Stockholm d. 9 Dec. 1594, ehuru hans födelsedag stundom flyttas till d. 20 Dec. efter nya stilen. Ständerna förklarade honom, på Linköpings riksdag d. 19 Mars 1600, för Sveriges kronprins. Den 12 Juli 1610 fick han titeln: hertig af Westmanland. Ge-

nom faderns död blef han konung d. 31 Okt. 1611, och förklarades myndig på riksdagen i Nyköping den 26 Dec. samma år. Kröntes i Upsala d. 12 Okt. 1617. Stupade i slaget vid Lützen d. 6 Nov. 1632. Begrafningen gick ej för sig förrän den 22 Juni 1634, emedan det nya grafkoret i Riddarholmkyrkan icke förr blef färdigt. Hans gemål var Maria Eleonora af Brandenburg. Var riddare af Strumpebands-orden, hvarmed han pryddes af Engelska sändebudet Jakob Spens, i lägret vid Dirschau den 23 Sept. 1627. Tvåhundra år efter hans död firades hans minne genom en högtidlig gudstjänst i alla Svenska kyrkor, och hans lik flyttades i den sarkofag, som Gustaf III låtit förfärdiga och som han först ämnade åt sin faders stoft; men sedan bestämde åt Gustaf Adolfs. Tvekande emellan de olika besluten, det ena dikteradt af den sonliga vördnaden och det andra af vördnaden för den kolossala storhet, inför hvilken hans faders konungliga blef ett intet, lemnade han saken åt framtiden, och denna afgjorde den som hon borde. En annan hedersbevisning, ännu märkvärdigare och troligen den enda i sitt slag, vederfors Gustaf Adolfs minne, då Tysklands protestanter, genom frivilliga bidrag, uppreste ett monument öfver den s. k. *Schwedenstein*. en sten af några kubikalnars storlek, som en af konungens ridsknektar lærer hafva vältat till det ställe på Lützens fält, der det kongl. liket träffades. Det var ett litet stycke utanför staden Lützen, och man har ledt vägen der förbi. Monumentet är af gjutet jern och aftäcktes med många högtidligheter d. 6 Nov. 1837. På façaden åt vägen står: *"Hier fiel Gustaf Adolph am 6 November 1632,"* och på de öfriga tre sidorna: *"Er führte des Herrn Krieg;"* *"Gott hat uns nicht gegeben den Geist der Furcht, sondern der Kraft, der Liebe und der Zucht,"* samt: *"Unser Glaube ist der Sieg der die Welt überwunden hat."* Gustaf Adolf är den ende Svenske konung, som man vanligen tillägger epithetet: *den Store.*

Götheborg,

en förträfflig sjö- och stapelstad, i den delen af Westergöthland, som hör till Götheborgs och Bohus län, vid Götha-elfs utlopp, 48 $\frac{1}{4}$ mil V.S.V. från Stockholm och näst denna stad den folkrikaste och största, samt bäst och regelbundnast byggda i riket. Den anlades egentligen år 1607 under sitt nu-

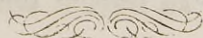
varande namn på ön Hisingen af konung Carl IX. Anläggningen understöddes af Holländske generalstaterna, i anseende till den ökade tullen i Öresund. Den 14 Maj 1603 hade hertig Carl på Gamla Ellsborg utfärdat frihetsbref för Holländare och andra utländingar, att uedsätta sig härstädes. En Cornelius Corneliusson skickades till Holland, att derom rådgöra med en förfaren man, Abr. Cabeljou, hvilken ej allenast dervid, utan äfven sedan gick riket med goda råd och tjänster tillhanda, samt blef stadens borgmästare och direktör öfver Svenska fiskerierna och myntet i staden. Han ditbragte äfven åtskilliga rika fremlingar och jemväl Engelska eller Skottska trupper, i synnerhet under Wilhelm Stuart. Här nedsatte sig ock många Holländare med 20 års frihet för tull och afgifter. Äfven ett antal Holländska bönder förmåddes att inflytta och fingo boningsplatser på stadens länderier, eller den jord som tillhör staden, och för hvilken innehafvaren nu betalar arrende. Kort derefter, eller år 1612, intogs och förstördes staden af Danske konungen Christian IV; men återställdes några år derefter, och förenades med den ur gruset stigande Nylödesse, erhöill af konung Gustaf II Adolf den 4 Juni 1621 sina första privilegier, och fick till vapen ett öfver tre strömmar i blått fält löpande krönt gyllne lejon, med ett blottadt svärd i den högra foten, och Sveriges stamvapen, tre kronor på en blå sköld i den venstra. Konungen skall sjelf, om sommaren 1618, hafva gått upp på det så kallade Otterhälleberget, och utsett platsen för stadens anläggning, och sägnen förmäler, att vid detta tillfälle skall en liten fogel, som flydde undan en örn, slagit ned för konungens fötter, hvilket ansågs såsom ett lyckligt förebud, och bestämde konungens beslut, i afseende på platsen för staden, till hvilken den snillrike Adler Salvius uppgjort planen. Fästningsverken, hvilkas uppförande genast beslöts, erhöillo först genom grefve Dahlbergs förslager den styrka och den beskaffenhet, de egde ända till sin rasering. Stadens första och mest driftiga invånare bestodo af förutnämnde Holländare, och gatan, hvilken ännu bibehåller sin benämning efter dem, var den först bebyggda. Husens framsidor voro då vända åt densamma, och den nu så vackra *Hamngatan* upptogs allenast af bakgårdar och magasinier, de der sträckte sig ända ned till kanalen. År 1638 hitsändes rikskansle-

ren Axel Oxenstjerna och riksmarskalken greve Jakob De la Gardie, att efterse hvad som kunde vara nyttigt för staden och dess uppkomst. Två presidenter och 10 rådmän förordnades då att förestå stadens styrelse. År 1644 belägrades Götheborg af en Dansk flotta, under konung Christian IV:s befäl. Han uppkastade en skans, *Gothenbrille*, för att hindra den Holländska flottan att inlöpa, hvilken var utrustad af Louis De Geer. Då flottan nalkades och Gustaf Horn inryckte från Skåne med en här, skref Christian till invånarne i Götheborg, att förmå dem uppgifva staden och hotade försänka inloppet. Christian fruktade likväl sjelf att blifva inspärrad och begaf sig härifrån; men Danskarna fortforo att blockera Götheborg och samla folk på Hisingen, der de plundrade och oroade segelfarten. De fördrefvos snart af riksdrotset greve Pehr Brahe. År 1645 närmade sig en Dansk eskader till Götheborg, under Ove Geddes befäl, hindrades af Svenske amiralen Ankarhjelms ankomst från Holland med 14 skepp. Åren 1656 och 1660 höllos riksdagar i Götheborg. Under den sistnämnde dog konung Carl X Gustaf, i nuvarande landshöfdinge residenset. År 1669 hade staden, på ganska kort tid, undergått tvenne stora eldsvådor. Under kriget 1675 inföll Danske ståt-hållaren i Norrige, greve Cydenlöwe, och sökte från Ramberget förgäfves kasta bomber in i staden; men blef fördrifven af Svenskarne, sedan de i hast slagit en bro öfver elfven, vid Pölsebo. Carl XII vidtog, efter sin återkomst till riket, planer till Götheborgs förstoring och staden erhöll äfven rättighet att slå mynt. År 1711 hotades Götheborg af Danske amiralen Tordenskjöld; men äfven detta företag misslyckades. År 1788 hotades staden åter af Danskarna, hvilka, 9,500 man starka, hade gått öfver Norska gränsen och tågade mot Götheborg; men Gustaf III:s ankomst med några trupper, borgerskapets och öfrige invånarens ansträngningar, i förening med kraftiga underhandlingar från England och Preussen, afvände faran. År 1801 fruktade man i Götheborg anfall af en Engelsk flotta, hvilken anländt till Kattogat. År 1808 hitkommo Engelska trupper, för att bistå Sverige mot Danmark och Ryssland. År 1810 stängdes Götheborg för Engelska skepp. Under hela kriget emellan England och kontinentalmagterna, var Götheborg en föreningspunkt för detta rike med det nordliga Europa.

Grefven af Ponthieu, sedan konung Carl X af Frankrike, vistades här i staden i Oktober 1804. Äfven konung Ludvig XVIII, med sin gemål och hertigen af Angoulême, uppehöll sig här i Oktober 1807 och om sommaren 1808. De under markisen af Rouanas befäl på Seeland stående Spanska trupperna öfverfördes, då de öfvergäfvos sin fältherre, sedermera konung Carl XIV Johan, äfven till denna stad. Fordom var Götheborg mycket starkt befäst; men emedan staden i senare tider funnits icke vara passande till en militärisk försvarspunkt, blefvo år 1806, de många fästningsverken nedrifna, med undantag af skansarne Kronan och Götha Lejon eller Lejonet, en lemning efter den starka fästningen *Gullberg*. Götheborg består nu af tvenne hufvuddelar, nämligen: egentliga staden och förstäderna. Den förra kan i prydlighet täfva med de förnämsta städer i Enropa och genomskäres af flera kanaler, öfver hvilka leda 19 större och mindre broar; detta har förskaffat staden namn af *Sveriges Venedig*. Förstäderna äro: *Masihugget, Haga, Majorna, Stampen, Klippan, Håsthagen* och *Gamla varfvet*. Staden utgör säte för länets höfding och stiftets biskop, samt styres af 2 borgmästare och 10 rådmän. Götheborg har egentligen handeln att tacka för sitt upphof och sitt nuvarande anseende, är medelpunkten för utländska handeln på vestra Sverige och nederlagsplatsen för Wermlands och Westergöthlands tillverkningar, samt drifver, näst Stockholm, den största ut- och införsel-handeln. År 1731 privilegierades här *Ostindiska kompaniet*, hvars första skepp utseglade år 1732. Det upphörde 1782, och 1806 utfärdades privilegium för ett nytt kompani, hvilket icke heller kunde bära sig. Ett kompani för *idkandet af hvalfångst* vid Grönland privilegierades 1774; men måste äfven upphöra. År 1815 privilegierades *Östersjö-kompaniet*. De förnämsta utförsel-varorna äro jern, skogs-effekter, alun, kummin, linfrö, bergmossor, m. m., hvarjemte i senare tider spannmål äfven blifvit en betydlig utförs-vara, i stället att förut en ansenlig mängd deraf årligen inskeppades. Jemför man uppgifterne å införde och utförde varor åren 1836 och 1841 visar sig i nästan alla artiklar huru mycket handeln i denna stad förkofrat sig och ännu förkofras.

I afseende på fabrikerne, ökas rörelsen årligen och handeln med öfverflöds- och mo-

de-varor är i jemnt och ständigt tilltagande. Bland läroverk och bildande inrättningar samt välgörehets-anstalter märkas: Gymnasium, inrättadt år 1648, Götheborgs vetenskaps- och vitterhets-samhälle, harmoniska sällskapet, Chalmerska slöjd-skolan, handelsinstitutet, navigations-skolan, prins Oscars skola, fruntimmers-förenings-skolan, Getilda-skola för barn af Judiska nationen, sjömannasällskapets tackel-skola, m. fl. skolor. Sahl-grenska sjukhuset, frimurare-ordens och stadens baruhus, invalid-inrättning för kongl. Götha artilleri-regemente, som har sin hufvudstation i Götheborg, allmänna fattig-försojningen, jemte en mängd andra dylika inrättningar. Bland byggnader anmärkas kyrkor: *Gustavi domkyrka*, byggd på grunden efter den år 1802 genom eldsvåda förstörda och invigd 1815 af framlidne erkebiskopen doktor C. F. af Wingård; *Christina kyrka*, ombyggd 1748, innehåller Aschebergska grafkoret; *garnisons-kyrkan*, *fattighus-kyrkan*, *Carl Johans kyrka* och *varfskyrkan*. Offentliga byggnader: *landshöfdingeresidenset*, bygd såsom det tros, af den store Lennart Torstenson; *Kronhuset*, med tyghus och garnisonskyrka; *kommendantshuset*, *rådhuset*, *stadshuset*, *börsen*, *nya sjukhuset*, *judiska synagogan*, *theaterhuset*. Ett prydligt *badhus* är uppfördt på en fri och öppen plan, med utsigt öfver Götha elf. Här finnas dessutom: *privat-bank*, *brandstods-förening*, *sjöassurans association*, *karantäns-kommission*, *sparbank*, rikets ständers *låne-kontor*, *elektrisk telegraf* och *gaslysning*. Staden har äfven tvenne *båtgillen*, inrättade år 1625, hvilka skola föra jern utföre Götha elf och transportera varor till och från fartygen. Anmärkningsvärd är äfven vattenledningen från *Källebackes källa*, som förser staden med friskt och godt vatten, och är belägen öfver $\frac{1}{4}$ mil från staden. Garnisonstjensten i staden bestrides af ett artilleri-regemente, och vid Nya varfvet har en del af skärgårdsflottan sin station. Stadens riksdagsnummer är 4. Nejderna kring Götheborg är i allmänhet bergaktig, och de flesta bergen kala; men emellan dessa ligga smärre dalar, uppfyllda af ganska täcka landställen. Inloppet till stadens hamn försvaras af fästningen *Nya Efsborg*, och sjelfva staden omgifves af tvenne skansar, nämligen: *Götha Lejon* och *Kronan*, hvilka numera äro af föga betydenhet, sedan fästningsverken blifvit raserade.

PLANKARTA ÖFVER GÖTHEBORG.

Siffrornas betydelse.

0. Gustaf Adolfs statyn.	20. Brunnsparken.	40. Kjellbergiska Flickskoian.
1. Gustavi Domkyrka.	21. Sahlgrenska Sjukhuset.	41. Gothilda Skolan.
2. Christinæ kyrka.	22. Lasarett.	42. Slöjdföreningens Skola.
3. Garnisons kyrka och Artilleri Tyggård.	23. Vatten-reservoir.	43. Lånekontoret.
4. Landshöfdingens Residens.	24. Gymnasium.	44. Hypotheksfören. Kontor.
5. Lands Kansli.	25. Chalmerska Slöjdskolan.	45. Privat-banken.
6. Sjö-Tullkammare.	26. Navigations Skola.	46. Slussqvaren.
7. Kasern.	27. Handels Institut.	47. Tyska Folkskolan.
8. Artilleristall.	28. Simmskola.	48. Nya Sjukhuset.
9. Manège.	29. Götha Källare.	49. Surbrunn.
10. Högvakt.	30. Bloms Hotell.	50. Småbarns skolan.
11. Postkontor.	31. Sundbäcks nya Hotell.	51. Mekaniskt Spinneri.
12. Börs.	32. Ekströms Hotell.	52. Gasverkets byggnader.
13. Kommendantshus.	33. Prins Carl (Restauration).	53. Mekanisk Verkstad.
14. Garnisons Sjukhus.	34. Todds Hotell.	54. Jud. Synagogen.
15. Rådhus.	35. Kronans Materialbodas.	55. Kurhus.
16. Frimurare Loge.	36. Auctionskammare.	56. Länshäkte.
17. F. d. Ostind. Comp. hus.	37. Skolan Prins Oscar.	57. Kronobageriet.
18. Theater.	38. Real Gymnasium.	58. C. Petersens Lithografiska Inrättning och Boktryckeri.
19. Badinrättning.	39. Sossietets Skolan.	

 Lösa Nummer säljas à 16 sk. banko.

Nästa N:o utgifves den 26 November.

C. Petersens Officin 1854.

Klementine.

(Forts. fr. N:o 46.)

Den olycklige Ernst, som plågades af tvifvel och ett med fruktan uppfyllt hopp, offrade ej en enda tanke på det förnedrande i hans företag.

"Skall hon komma," frågade han sig sjelf, "sedan hon vet, att jag känner målet för hennes gång? Eller har hon kanske bestämt sammankomsten med den obekante älskaren på ett annat ställe?"

Svaret på den andra frågan skulle han snart få. Knappt hade han tio minuter betraktat det gamla, mörka huset, innan han hörde steg på trottoiren. Han vände sig och i ljuskretsen af den tio steg ifrån honom aflägsnade lyktan blef en man med kort kappa synlig.

"Han kommer, nu skall icke heller hon uteblifva!" tänkte Ernst.

Skyndsamt smög han in i den mörka gången och lyssnade. Hans hjerta slog hårdt och feberaktigt. Stegen kommo närmare och mannen steg in i gången. Det var samma ausigte, som han redan förut hade sett; den från trappan lysande lampan visade tydligen hans ansigtsdrag. Det behöfves väl knappt nämnas, att den inträdande icke var någon annan än Fritz, den unge tapetsören. Då han varseblef skepnaden i den stora manteln, stannade han öfverraskad.

"Min herre," sade Ernst halfhögt, "på detta ställe träffas vi nu för andra gången. Förra gången undvek ni mig genom flykten; men i afton hoppas jag ni har mod att svara mig."

"Med hvilken rätt spärrar ni vägen för mig, herre?" frågade Fritz.

"Med den rätt, som omsorgen om endamens heder, som snart skall inträda i min familj, gifver mig. Det gäller att upptäcka en hemlighet, som jag har allt skäl att förmoda ni känner."

"Min bästa herre," sade den förvånade Fritz, "er förmodan är utan grund; ty äfven jag kommer för att upptäcka en hemlighet."

"Huru?"

"Jag söker här en viss Julian. Kanske det är ni?"

"Och om så vore?"

"Då har jag ett bref att återlemna er —"

"Ett bref? Huru kommer det i edra händer?"

"En besynnerlig obekant har tappat och jag har funnit det."

Det gifves ganska få passioner, som icke slutligen medföra oredlighet. Ernst beslöt

att gifva sig ut för den, man ansåg honom vara. Fritz betraktade ängsligt den vackra unge mannen med den bruna mustaschen, och drog icke ett ögonblick i tvifvel, att han hade framför sig sin medtämlare, Julian, som Klementine hade lofvat ett rendez-vous. Den förra attonen hade han erhållit ett bevis på hans svartsjuka, och alldenstund han insåg, att han i dag icke så lätt skulle kunna komma undan, beslöt han, för att afskudda sig all misstänka, att låtsa som om han alls icke sökte Klementine.

"Jag får be er gifva mig brevet," sade Ernst.

Tapetsören framlemnade detsamma med en lätt darrande hand, hvilket icke undföll officeren.

"Om ni igenkänner detta bref som ert," tillade han, "så har jag som ärlig karl gjort min pligt."

"Och jag skall tacka er, så snart jag öfvertygat mig."

Ernst skyndade fram till lampan och läste det med "Klementine" undertecknade och till "Julian" adresserade brevet. Fritz såg, huru papperet darrade i läsarens händer, och huru hans af den kalla luften röda och friska ansigte plötsligen bleknade.

"Det är hennes handstil!" mumlade han, i det han konvulsiviskt hopskrinklade papperet och stack det till sig.

Derefter trädde han raskt tillbaka till Fritz.

"Ni har funnit detta bref, min herre?"

"Som jag redan sagt. Sedan adressen är mycket noggrann, så ville jag låta fru Hammerschmidt, som bor här, återställa detsamma till dess egare."

"Låtom oss då gå upp till frun, att hon kan besörja det."

"Huru, är ni icke herr Julian?" frågade Fritz förundrad.

"Jag vill ej ljuga för er — nej! Men äfven ni måste som en hedersman besvara mina frågor öppet och sanningsenligt."

"Hvad är det ni vill veta?"

"I förgårs afton var ni ju i detta hus?" frågade Ernst sakta.

"Det vill jag icke neka."

"Bekänn då, att ni haft en sammankomst med Klementine von Falk."

"Nej, käre herre," svarade Fritz trohjeradt; "jag kan beligt bedyra, att jag nämnde afton icke har sett den unga damen, och att jag icke heller väntade att få se henne här. Brevet, som jag har läst, alldenstund det var öppet, låter visserligen till min ledsnad förmoda —"

"Till er ledsnad?" utbröt Ernst. "Ni tyckes hysa ett stort intresse för damen."

"Det är väl icke mer än naturligt — jag har vid badanstalten i Dobberan räddat hennes lif — hon var nära att drunkna — och om jag hade kommit en minut senare — ni må veta, att jag är en förträfflig simmare."

"Mycket sannt, Klementine besökte förlidne sommar badet, hon har berättat mig om olyckshändelsen. Ni är alltså hennes räddare?"

"Ja, herre, och detta var skälet hvarför jag bragte brevet tillbaka, hvilket jag annars skulle hafva underlåtit. Jag hoppades att kunna visa den älskvärda Klementine en ny tjänst, i det jag hindrade, att brevet föll i orätta händer."

"Nu är det i godt förvar!" utbröt Ernst med smärtsam bitterhet, "och jag tackar er för denna tjänst. Min onkels blifvande maka får icke komprometteras."

"Skall Klementine gifva sig?" frågade Fritz förvånad.

"Följ med mig, min herre, så skola vi söka upp herr Julian, som, enligt hvad ni säger, skall bo här."

"Den otacksamma!" tänkte Fritz, "härom har hon för mig icke yttrat ett ord. Men, sedan hon nu en gång icke kan bli min, så har jag lust att se huru äfventyret slutar. Denne herre tyckes vara en hennes släktinge, som bevakar alla hennes steg. — Kom herre," sade han högt, "jag skall visa er vägen."

Begge stego upp i andra våningen. Här drog Fritz i en klocksträng. Straxt derefter läto slamrande steg höra sig och den gamla med den stora mössan öppnade dörren.

"Hvem är det?" frågade hon i det hon höjde ljuset. "Åh, det är ni, herr Fritz! Det var bra, att ni kom tillbaka med min Talma-mantel, ty jag har redan uthyrat densamma för morgondagen."

"Tyst!" hviskade den öfverrumplade Fritz, "det är någon med mig."

Ernst, som hade hört dessa ord, gissade lätt sammanbanget, och de hemlighetsfulla besöken af den unge mannen, som utan tvifvel var en fattig stackare, voro nu förklarade. En blick på hans vackra, men enfaldiga ansigte upplyste honom snart, att antagandet af en förbindelse emellan honom och den snillrika flickan, Klementine, skulle vara en galenskap. Hade det icke ytterligare återstått att utforska hvad Julian var för en person, så skulle han högljudt hafva uttryckt sin glada öfverrask-

ning. Icke desto mindre kände han sig till hälften lättad från sin hjertbörd.

Den gamla lät gästerna stiga in i ett snyggt förmak. Här stannade hon och frågade Ernst:

"Har herr Fritz rekommenderat er mitt lilla klädesmagasin, min herre? Genera er inte, bästa herre," fortfor hon pratsamt, "jag har redan mer än en gång försett hyggligt folk med det nödvändiga, då de antingen skulle på en bal eller på förnämt besök. Senast i går hafva tre af mina bästa frackar dansat, och ingen människa har kunnat ansä, att de voro hyrda. Hvad kan vara till er tjänst? Herr Fritz är för mig en god borgen —"

"Nog, nog, min fru," afbröt Ernst. "Mitt besök gäller icke er, utan herr Julian."

"Herr Julian?" frågade den gamla, i det han mätte officeren med ögonen. "Hvad har jag att göra med herr Julian?"

"Jag har till honom ett bref, som skall lemnas till fru Hammerschmidt."

"Står det på adressen?"

"Läs sjelt!"

Ernst höll fram brefvet. Den gamla frun hopknep ögonen och läste adressen. Der- efter vände hon det om, för att bese sigillet.

"Ganska riktigt," mumlade hon. "I går har brefvet redan en gång blifvit aflemadt. Jag begriper icke huru det har kommit i edra händer? Herr Julian ser mig ut att vara en mycket försiktig man."

"Han bor alltså hos er. Kan jag få tala med honom?"

"Det låter ej göra sig, herre, ty han packade in i morse och reste härifrån. Hvarthän, kan jag icke säga er. Föröfrigt är jag glad att den besynnerlige mannen är sin väg, änskönt han ärligt och punktligt befälte mig. Jag tyckte ej riktigt om att han hela dagen läste sig inne, och öppnade ej dörren oftare, än när den intagande vackra flickan regelmässigt hvarje afton i skymningen besökte honom. När hon kom, så flög hon honom om halsen, och när hon gick, så slet hon sig gråtande lös ifrån honom. På samma sätt som jag nu står här med ljuset, har jag nästan hvarje afton under en fyra veckors tid lyst de begge ömma människorna vid afskedstagandet. Jag blef till och med ibland besynnerlig till mods. Änskönt hon alltid kom tillbaka efter tjugofyra timmar, var dock afskedstagandet alltid så hjertslitande, som om det hade varit för evigheten. Men det jag mest förundrade mig öfver var, att den unga vackra flickan, utan tvifvel af bättre folk, kunde så passionerad älska en karl, som

var mycket äldre än hon. Visserligen måste jag medgifva, att Julian var en vacker, ståtlig man; han såg ut som en uttjent gardesofficer, och hans stora ögon blixtrade som brinnande kol — men för den unga flickan passade han icke. Häraf kan man se, huru kärleken ibland dårar sig."

"Sade ni icke," frågade Fritz, "att mannen hade svart, lockigt hår?"

"Svart som ebenholz och krulligt som ull."

"Då har en annan tappat detta bref. Den mannen jag talar om hade ett kalt hufvud och några snöhvita hårstrån. Visserligen betalade han hundrade thaler på de i vårt magasin köpte möblerna, men han var icke just ståtligt klädd."

"Är det den gamle, som tappat brefvet?" frågade Ernst fort.

"Utan motsägelse; det har utan tvifvel fallit ut ur hans plånbok, då han utbetalte pengarne. Före och efter honom har ingen varit i magasinet."

"Och hvad köpte han?"

"Alla möblerna, som min principal har öfvertagit efter den aflidne baron von Below."

"Baron von Below?"

"Till hvilket pris som helst, och härtill kommer ännu, att den gamle narren till och med icke tillät att man hyfsade och polerade dem."

Officeren stirrade förvånad på tapetsören. Knappt var en gåta löst innan en förfarlig snöx åter visade sig, för att spärra hans väg. I hvilket förhållande står den man, som förlorat brefvet, till Klementine? Hvarför vill han, till hvad pris som helst, köpa den aflidnes kvarlåtenskap?"

"Vet ni intet vidare om herr Julian?" frågade han den gamla frun.

"Nej. För fyra veckor sedan hyrde han rum hos mig, alldenstund jag hade klistrat en annons på dörren, och i dag reste han härifrån, sedan jag lemnat honom detta bref."

"Min vän," vände han sig till Fritz, "jag får be er vara god och följa mig. Kanske lyckas det våra förenade bemödanden att få reda på brefvets egare. Kom, så gå vi!"

"Vänta!" ropade fru Hammerschmidt. "Lemna först manteln, herr Fritz, och betala hyran. Den skall i morgon promenera med en ung sprätt."

Den arme Fritz gjorde en sur mine.

"Hvad kostar manteln?" frågade Ernst.

"Vill ni köpa den?"

"Ja."

"Femton thaler — han är —"

"Godt — här är betalning! Håll till godo med manteln, min vän, Fritz."

"Och er vän, min herre," utbröt den hänryckte Fritz, "skall veta att vara tacksam."

En fiaker bragte de begge ugherrarne till Ernst's boning. Då Fritz efter en timmes samtal aflagsnade sig, hade officeren kommit till den åsigt, att det vore en pligt att afslöja det hemlighetsfulla märket, som omgaf Klementine. Hans kärlek lät honom knappt betvifla, att det i alla punkter skulle lyckas honom, likasom i den förste. Han ångrade, att han insändt sin afskedsansökan, alldenstund den både skulle antagas och väcka uppseende. Hans kärlek lät honom till och med hoppas ett omintetgöranda af junkerns bröllop, och på Klementines förlåtelse var han säker, om han med fritt hjerta kunde fria till hennes hand. Så filosoferade den alltid förhoppningsfulla och urskuldande kärleken. Men nu uppträdde svartsjukan med alla sina färor, den erinrade honom om den sköne, ståtliga mannen med de glödande ögonen, som Klementine gråtande hade kysst.

"Hängifver man sig åt en häftig smärta," frågade han sig sjelf, "när man skiljas, då man nästa dagen skall återse hvarann? Det är lätt att inse, att Klementine älskar denne Julian, som hon icke får gifta sig med och att hon icke älskar baronen, med hvilken hon måste gifta sig. Men hvem är denne Julian? Hvem är den gamle mannen, som vill köpa den aflidnes möbler, och som tappade det ömma brefvet i magasinet?"

Ernst utfömde sig i gissningar och aningar, utan att erhålla ringaste resultat, som kunde hafva någon sannolikhet för sig.

VI.

Vi lemna den grubblande Ernst och stiga in i den gamla fru Falks boning. Farmor och sondotter befinna sig i ett enkelt, men smakfullt inredt rum. En nästan plägsam ordning förräder stråfvandet att utveckla elegans och förmögenhet. Man ser, att en aristokratisk hand försöker att draga en bländande slöja öfver det borgerliga medelståndets torftighet. De gamla men snygga möblernas form antyda, att de en gång hafva smyckat en förnäm dames boudoir, att de äro kvarlevorna efter en på sin tid modern utstyrel.

Farmodren, insvept i en gammal, mycket nött sammetsrock, sitter i soffan. Hon läser i en bok, men tittar då och då öfver silfverbågarna på de stora glasögonen på Klementine, som med ett nära nedbränt ljus

sitter vid byrån och skrifer. Med en djup suck bortlägger hon pennan.

"Är du färdig, mitt barn?" frågade den gamla frun.

Klementine drog upp en näsduk ur fickan på sin enkla kattünksklädning och dolde sitt ansigte.

"Hvad är det?" frågade den gamla förvänad. "Du gråter!"

"Farmor," hviskade under tårar den unga flickan, "förlåt, att jag i denna punkt icke kan lyda er med den vanliga beredvilligheten. Ni fordrar för mycket, för mycket! Jag kan blott med krossadt hjerta uppfylla min pligt."

Fru von Falk, en stor, korpulent dame med ett nästan manligt ansigte, lade boken på bordet och glasögonen på boken.

"Det är ganska ledsamt," sade hon efter en stunds tystnad, "att ditt förnuft icke kan vinna herravälde öfver ditt hjerta. Är än din känslfullhet en följd af våra tryckande förhållanden, för mig oförklarlig, så måste jag dock fördömma densamma såsom oförenlig med karakteren hos en dame af familj. Du gör mig den förebråelsen, att jag fordrar för mycket — härför kan jag blott svara dig, att jag förstår sakernas ställning bättre än du; ty jag har erfarenheten för mig. Jag var en gång så svag att genom min moderliga eftergifvenhet förspilla min egen sons, din faders, lycka — andra gången vill jag ej gifva vika för denna svaghet, ty det är min pligt att åter höja den utarmade Falkska familjens anseende. En fattig adelsman gäller nuförtiden icke så mycket som en rik borgare. Hvad är ett giftermål utan förmögenhet? Ett jemmerligt, eländigt förhållande, som alltid slutar med ruin. Detta har till och med staten insett, och därför älagt de officerare, som vilja gifva sig, förpliktelsen att uppvisa en viss förmögenhet. Jag tålde Ernst von Belows frieri, så länge jag ansåg det förenligt med din lycka — nu, sedan jag lärt känna förhållandet, har jag måst undanbedja mig detsamma. Du har icke gifvit honom något löfte, följaktligen har Ernst på oss inga anspråk. Junkern är rik, han älskar dig och vill med dig dela sin stora förmögenhet. Bortvisa vi detta hederliga anbud, äro vi tvungne att till våren lemna Berlin och att dela min fattiga systems i Doberan eländiga lif. Min obetydliga pension räcker väl till på landet, men icke i residensstaden."

"Min Gud! min Gud!" snyftade Klementine, i det hon återtog pennan.

"Hvad skulle det blifva af dig?" fortfor fru von Falk. "Utan förmögenhet är det

icke att tänka på något giftermål med Ernst. Af kärleken ensam kan man lika litet lefva, som af en underlöjtnants lön. Måste jag, Klementine, erinra dig om din fars öde?" utbröt hon vredgad, då hon hörde den unga flickans högljudda snyftning. "O, du känner icke alla detaljerna af hans lif, du vet icke, huru förfärligt långt det gick med honom! Valan, mitt barn," tillade hon bittert, i det hon stödde sig på det svigtande bordet, "erfar då en hemlighet, om hvilken du egentligen skulle hafva blifvit okunnig — öppna ditt öra för det jag nu vill berätta dig, och du skall icke blott rättfärdiga min fasta vilja, utan du skall tillika icke finna den grym. Din far, den vackraste officeren i regimentet, älskade i sitt tjugotredje år en ung flicka, som visserligen var skön och dygdig, men fattig och af tvetydig härkomst. Man kallade Julie von Selmar, hennes far, hette det, hade stupat i en duell med en Polack, och därför lefde hon hos sin förmyndare, en gammal militär, som från Holland åtnjöt en liten pension. Victor, din far, anhöll om flickan; förmyndaren gaf sitt samtycke och mig tvang man genom list och övertalning att gifva min välsignelse till detta äktenskap. Mitt förnuft afrådade mig derifrån, men mitt moderliga hjerta gaf efter för den häftiga enträgenheten. De unga tu hade hemligt låtit viga sig i Altona, och för mig återstod ej annat, än att hålla god mine i dåligt spel. O, ännu ser jag det vackra paret framför mig, och jag får medgifva, att det uppfylde mitt hjerta med hemlig hänryckning. Man hade ansett den ännu unge löjtnanten för rik, och Victor var nog svag att stärka världen i denna tro. Sin unga fru, som han tillbad, omgaf han med glans och lyx, och ju mera man afundades honom hennes besittning, desto mer slösande blef hans kärlek, så att det efter tvenne års förlopp icke fanns något kvar af den faderliga lilla kvarlåtenskapen. Då kom du till världen, Klementine, men den lättsinnige, förbländade Victor kände sig ej glad öfver sin faderslycka, då bristen började infinna sig. För att för den unga modren dölja sakernas sanna tillstånd, tog han sin tillflykt till spel. I början gynnade lyckan honom och gjorde honom dristig; men snart vände honom lyckan ryggen, och Victor, den eljest så redlige unge mannen, blef icke blott belastad med skulder, utan, för att afvärja sin makas umbäranden, blef han tillika falsk spelare."

Klementine for rysande tillsammans. Bleknande stirrade hon på den uppskakade berätterskan.

"Inser du äfven," fortfor fru von Falk, "huru förfärligt din far hade sjunkit? Och till denna förnedring hade hans sentimental, romantiska lynne bragt honom. Han var en öm make, men en dålig officer, som hans kemrater föraktade och undveko. Det första felsteget drog snart det andra med sig — Victor, den unge, erfarna mannen lät vid tjugofem års ålder af nöden förläda sig — hans hustru låg på sjuksängen — att utställa en falsk vaxel. Nu vnr allt gjordt, som kunde brännmärka honom, officerskorpsen trädde tillsammans, betalade vaxeln och gaf, med särskildt afseende på de förbandenvarande omständigheterna, minson det rådet, att så fort som möjligt begära sitt afsked, innan det i alla fall verkställdes af kommandantskapet. För honom återstod intet annat, än att följa detta råd. Här stod nu den arme, föraktade mannen vid sin makas sjukbädd, vid sitt älskvärda, oskyldiga barns vagg, hvars framtid fadren hade afskurit. Och fråga vi nu om orsaken till detta grymma tillstånd, så få vi till svar, att Victor älskade, utan att fråga sitt förnuft. Victor hade följt sin böjelse, utan att lyssna till förnuftiga, lugnt tänkande personers råd; han hade för det romantiska glömt verkligheten, som med obeveklig stränghet gör sina fordringar gällande. Och med allt detta var han en god, rättskaffens man. Den grundsatsen. "Ett hjerta och en hydda, dig eller ingen," kan numera icke begagnas och i synnerhet icke af personer, hvilkas rang och stånd äfvensom lifvets vanor förbjuda att gå till ytterligheter. Då jag, hemkommen från resan, erfor min sons olycka, var det ej längre att tänka på något medlande, till och med om jag från min sida hade kunnat uträtta något. Hvar och en såg medlidamt och föraktligt ned på min son, änskönt man allmänt kände motivet till hans handlingssätt. Nu begaf han sig med hustru och barn till en ensam bondby, der han lefde af det, som jag sände honom. Men länge kunde hans stolthet icke uthärda att lefva af allmosor; åt min värd öfverlemnade han maka och barn och tog tjänst i holländska hären, som den tiden låg i fält mot Belgien och Frankrike. Nu kunde och måste han skilja sig från den, som han förut icke trott sig kunna lefva förutan. Ja, mitt barn, nu lemnade han sin tillbedda Julia, för att gå döden tillmöte. Det som var omöjligt för kärleken verkställde nöden och stoltheten. Hvert, tog romantiken och sentimentaliteten vägen? Hade han tvenne år förut egt kraft att genom sitt förstånd beherrska sitt hjertas för-

sta häftiga böjelser, så hade han sparat mig för bekymmer och sig sjelf för bördan af ett erbarmligt lif, med hvilket han dessutom belastade tvenne oskyldiga varrelser. Jag sörjde moderligt för min olyckliga svärdotter och mitt barnbarn, ty begge voro oskyldiga till det svåra ödet. Det första och sista brefvet skref Victor från Antwerpen, hvarest han som frivillig tjente under general Chassé och höll citadellet besatt. Huru skakande var icke detta bref! Min son skref, att han genom mod och tapperhet ville förvärfva sig en hederlig ställning, för att kunna sörja för sin familj, eller gå under. Det var förtviffan, mitt barn! Och hvem hade drivit honom härtill? Blind kärlek! Du ser, att den gifte mannen tänkte redan helt annorlunda, än den glödande älskaren. Ernst von Below är vid samma ålder, som din far den gången var, och hans förhållanden äro precis de samma. Afbryt mig icke, Klementine, jag är ännu icke vid slutet och du bör veta allt."

"Det förlöt sju år, under hvilken tid jag alls icke hörde något från min son. Jag trodde honom vara fallen i kampen för citadellet i Antwerpen, ty tidningarne skildrade densamma som en af de blodigaste i historien. Under det att du glad uppblomstrade, förtärdes din arma moder af sorg och grämelse, ty hon anklagade sig sjelf som orsaken till Victors olycka. Hennes ömtåliga kroppskonstitution förmådde ej länge att bära den frätande själsmärtan — hon tynade småningom bort, tills hon nedsjönk på sjukbädden. En stormande November-afton satt jag vid hennes säng; det förflutna passerade förbi min bedröfvade själ och med fasa tänkte jag på följden af detta lättsinnigt ingångna äktenskap. Då klappade det på dörren till det lilla hus, som jag den tiden bebodde äfven om vintern, alldenstund mina ringa inkomster icke tillåto mig att bo i staden. Jag öppnade sjelf dörren. En man, inhöljd i en gammal militärmantel, steg in. Det var min son, som af ödet blifvit förd tillbaka, för att ännu en gång få se sin maka, som dog samma natt. Här stod nu den arme mannen vid det älskade liket — hans stirrande, torra blickar förråde tydligen den förtviffan, som krossade hans hjerta. Mor, utbröt han, jag har att plikta för en svår förseelse, ty jag har mördat henne här! Hade jag varit henne tillgifven med sann, lugn kärlek, så hade jag aldrig bordt fångsla henne vid mitt öde! Derefter störtade han bort till sin sjuåriga dotters säng, till din säng, Klementine, och sjönk grå-

taude ned på knä. Åsynen af det lugnt slumrande barnet med det rosiga ansigtet hade löst hjertats stelhet; ty tårarna banade sig väg öfver den arme fadrens kinder. Nu tillbragte han trenne smärftulla dagar i mitt hus. Du erinrar dig väl ännu denna tid, och som vi redan oftare talat derom, förbigår jag densamma; men en scen, som du icke känner, vill jag meddela dig, och hvilken skall öfvertyga dig, att jag sjelf är ålagd att vaka öfver ditt hjertas böjelse och att afhålla dig från farliga steg.

"Aftonen till din olyckliga moders begravningsdag steg Victor, din far och min son, in i mitt rum. Mor, sade han i en kall beslutsamhets ton, beskyll mig ej för modlöshet, om jag förtviffar om min framtid, ty ett hårdt öde har i denna världen anvisat mig en ställning, ur hvilken min brutna kraft är för svag att lösslita mig. Denna åsigt har erfarenheten mognat och den har hos mig blifvit öfvertygelse. Illusionernas tid är förbi, och det lugna förnuftet ser lifvet så som det är. Jag har en dotter, vid hvilken mitt hela hjerta hänger, men jag kan icke grundlägga hennes lycka. Antag er det föräldralösa barnet och uppfostra henne i edra grundsatser. Lifvet beror på den rigtiga ledningen af hjertats bildning — moder, grundlägg ni Klementines lycka och skydda henne för den farliga klippa, mot hvilken mitt lefnadskepp led skeppsbrott. — Det tillsvar jag dig! utbröt jag och räckte honom handen. Som en moder skall jag bevaka ditt barn och om det är mig förunnadt att för henne finna en ledsagare i lifvet, så skall det blott vara en sådan, som är i stånd att göra henne fullkomligt lycklig. — Nu går jag bort med lättadt hjerta, sade Victor, då ni åtager eder min dotter. Jag inrymmer er alla mina faderliga rättigheter, och svär högtidligt, att jag skall billiga alla edra förfoganden. — Min son, svarade jag, jag skulle icke heller tåla några motsägelser, och blott under detta vilkor åtager jag mig Klementines uppfostran.

Klementine sprang upp och kastade sig till farmodrens fötter.

"Och ni har så redligt hållit ord," utbröt hon, "att jag nu måste synas er vara en otacksam."

"Mitt barn, fullända brefvet till baronen, uttala deruti din högaktning och böjelse för honom, då hjälper du mig att uppfylla den ed jag gifvit din far. Betänk, att jag är gammal, att mina lifsdagar äro räknade — min sista stund skulle blifva bra plågsam, om jag måste kvarlämna dig i denna

verld utan skydd. Ett annat tillfälle ett försäkra din framtid, erbjuder sig ej så lätt åter för oss. Fråga icke hjertat, fråga ditt förnuft och det skall säga dig, att jag har rätt."

"Ack Gud, att vi skola vara så fattige!" suckade Klementine.

"O, vore vi rike!" utbröt fru von Falk med blixtrande ögo. "då skulle i afton allt vara annorlunda. Rikedomen har herrliga företräden, ty den tillåter oss att lyssna till vårt hjertas röst. Men vi äro fattige," tillade hon med bitterhet. "och det oakadt måste vi under umbäranden agera folk af stånd. Detta skall icke vara någon förebråelse åt dig, mitt kära barn — men redan i nästa månad skola vi få vidkännas, att vi i går voro på bal. Din toalett skulle jag kalla ett dåraktigt slöseri, om den icke hade ett klokt syfte. Och därför nödgade jag dig att köpa den dyrbara härprydningen, änskönt priset för densamma har medtagit din förtjenst af en hel veckas arbete."

"Farmor," frågade Klementine med bävande stämma, "ni afbröt er berättelse — hvart tog min far vägen, då han skiljdes från er?"

"Fråga mig icke," svarade den gamla damen, under det hon förgäfves sökte att dölja en häftig rörelse. "Din far gick härifrån, för att för alltid draga sig undan en krets, som han icke tillhörde. Sedan tiden för hans förseelse hafva tjugo år förflutit, världen tror, att han har stupat vid belägringen af Antwerpen, och denna tro får ej skingras, alldenstund din lycka dermed är sammanslätad. Tro mig, Klementine, din far måste för dig vara död, till och med om han ännu lefde."

"Och vet ni intet om honom?"

"Nej, nej! Jag vill icke heller veta något om honom!"

Fru von Falk reste sig och gick några gånger under stor sinnesrörelse fram och tillbaka i rummet. Klementine, som ängsligt betraktade henne, såg tårar visa sig i de stora ögonen. Plötsligen stannade den gamla damen och såg ned på den vid soffan knäböjande flickan.

"Klementine," sade hon med rörd stämma, "må din far lefva eller hvila i grafven — vill du rädda hans heder, så sluta brefvet till baronen!"

Darrande reste sig Klementine och närmade sig vacklande skrifbordet. Detta ögonblick kände den gamla frun sin själ skakas af en förfärlig ängslan.

(Forts.)